

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittäminen: säädosmuutokset

Uudistuksia ammatilliseen peruskoulutukseen – tiedotus- ja keskustelutilaisuus

Helsinki to 16.1.2014

opetusneuvos Seija Rasku

seija.rasku@minedu.fi

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/tutke/index.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Tutkintojärjestelmän tahtotila

- osaamis-
perusteisuus
- työelämä-
lähtöisyys
- reagointikyky
- selkeys
- johdon-
mukaisuus
- hahmottuminen
kokonaisuutena
- joustavuus
- valinnaisuus
- yksilölliset opinto- ja
tutkintopolut
- osaamisen
tunnistaminen ja
tunnustaminen

Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämistyön eteneminen (1)

- Aiemmat ammatillisten tutkintojen asemointia ja tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevat selvitykset 2005 – 2010
- TUTKE2-työryhmä ja ohjausryhmä 16.2.2012 – 31.12.2014
- Kuulemistilaisuus TUTKE2-linjauksista 3.4.2013: 47 kannanottoa
- Hallituksen esitysluonnos (HE) lausunnolle 27.8.2013
- Kuulemistilaisuus ti 24.9.2013: 26 kannanottoa
- Lausuntokierros päättyi 27.9.2013: 92 lausuntoa
- HE:n viimeistely lausuntojen ja ohjausryhmän kommenttien perusteella 11 - 12/2013 ja 1/2014

Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämistyön eteneminen (2)

- HE:n käsittely eri ryhmissä alkuvuonna 2014
- **HE eduskunnalle 3/2014**
- Lait vahvistetaan 2014.
- Asetukset annetaan heti lain voimaantulon jälkeen.
- Tutkinnon perusteiden muutokset 2014
- **Lait ja asetukset voimaan 1.8.2015**

- Säädösvalmistelun rinnalla **on kartoitettu ammatillisen tutkintorakenteen ja tutkintojen perusteiden muutostarpeita eri osaamis- ja toimialoilla** (pyyntö koulutustoimikunnille 5/2013, alustavat arviot 8/2013, viimeistelty esitys 11/2013).

2. Ammatillisten
tutkintojen
tutkintorakenne:
valmistelu ja
päättäminen

5. Tutkintojen
muodostuminen,
erityisesti
perustutkintojen
yhteis-

6. Opiskelijan
arviointi ja
todistukset

Tutkintojen
osaamis-
tunnustan-

- Lainsäädännön yleinen selkeyttäminen
- Terminologian yhdenmukaistaminen ja täsmentäminen
- Asetuksen- ja määräksenantovaltuudet

1. Ammatillisten
tutkintojen
määritelmät

perustutkintojen
mitoituserusteet
(ammatillinen
peruskoulutus)

4. Tutkinnon
perusteet

Muuttuvat säädökset

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) > Laki ammatillisesta **peruskoulutuksesta**
- Asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998) > Asetus ammatillisesta **peruskoulutuksesta**
- Valtioneuvoston päätös tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa (213/1999) > Valtioneuvoston asetus ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta
- Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998)
- Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/1998)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetusta tutkintorakenteesta 47/2012 ja opetusministeriön asetus ammatillisista perustutkinnoista 216/2001 > tilalle yhteinen asetus
- Opintotukilaki 65/1994: 5 §
- Työttömyysturvalaki 1290/2002: 2 luvun 10 §
- Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013: 13 §:n 3 mom ja 24 §:n 1 mom
- Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettu laki (?/2013) 2 §:n 2 kohdan b alakohta

Terminologia

- opetussuunnitelman peruste => **tutkinnon peruste**
- opinnot => **tutkinnon osa**
- koulutusohjelma => **osaamisala**
- **tutkintonimike** tarkoittaa molemmissa laissa samaa
- puhutaan **osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta**, ei hyväksilukemisesta
- henkilökohtainen opetussuunnitelma => henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (erityisopetus)

Ammatillisten tutkintojen määritelmät

- **Ammatillisen perustutkinnon** suorittaneella on / Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. (L4 §, aikL12 a §)
- **Ammattitutkinnossa** osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. (aikL12 a §)
- **Erikoisammattitutkinnossa** osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on syvällistä ammatinhallintaa tai monialaista osaamista. (aikL12 a §)

Ammatillisten tutkintojen tutkintorakenne: valmistelu ja päättäminen

- Tutkinnoista päättämistä muutetaan:
 - Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutusaloista.
 - OKM päättää tutkintojen nimet ja sijoittumisen koulutusaloille sekä lisäksi perustutkintojen osaamisalat.
 - **OPH päättää** ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat ja **kaikkien ammatillisten tutkintojen tutkintonimikkeet.**
 - **OPH:n rooli tutkintorakenteen muutosten valmistelussa näkyväksi:** tehtävänä valmistella tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä.
 - **Yksi tutkintorakenneasetus, jossa kaikki tutkintotyypit.**
- Suojataan sekä tutkintojen nimet että tutkintonimikkeet.

Tutkintojen laajuuden ilmaisutapa / mitoituserusteet

- **Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavassa perustutkinnossa mitoituserusteena osaamispisteet**, jotka pohjautuvat ECVET-suositukseen ja sen mukaisiin ECVET-pisteisiin.
- **Näyttötutkinnoissa ei laajuusmittaa.**
- Näyttötutkintojärjestelmän kehittämistyön yhteydessä arvioidaan tarve ottaa laajuusmitta käyttöön näyttötutkinnoissa.

Ammatillisten perustutkintojen mitoituspäruusteet (1)

- Ammatillisen **perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä (osp)**.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.
- 180 osaamispisteen laajuus **tarkoittaa vähimmäislaajuutta**, jolla ammatillinen perustutkinto tulee tutkinnon muodostumissääntöjen mukaisesti suoritetuksi.
- Vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä.
- Ammatillinen peruskoulutus on järjestettävä siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon sen laajuutta vastaavassa ajassa.

Ammatillisten perustutkintojen mitoituspäruusteet (2)

- Yksittäinen opiskelija voi suorittaa tutkinnon sen määriteltyä kestoä lyhyemmässä tai pidemmässä ajassa.
- Opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää tutkintoonsa vähimmäislaajuutta enemmän tutkinnon osia, jos se on työelämän alakohhtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten taikka opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta.
- **Tutkintotodistukseen merkitään todelliset suoritettut osaamispistemäärät**, joten opiskelijan yksilöllisten valintojen mukaan tutkintotodistukseen merkittävä pistemäärä voi ylittää 180 osaamispistettä.

Tutkinnon osien mitoitusperusteet (1)

- Tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän **osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys** suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin.

Kattavuus = kuinka suuren osan tutkinnon suorittaneen ammattitaidon kokonaisuudesta kyseinen tutkinnon osa muodostaa

Vaikeusaste = tutkinnon osan vaikeus verrattuna muihin saman tutkinnon osiin

Merkittävyys = tutkinnon osan tärkeys työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta

Tutkinnon osien mitoitusperusteet (2)

- **Opetushallitus määrittelee tutkinnon osien osaamispistemäärät ja tarvittaessa myös yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamispistemäärät** tutkinnon perusteissa, jotka laaditaan yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa.
- **Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti tarjottavien tutkinnon osien ja tutkinnon osia pienempien osien osaamispistemäärästä** opetussuunnitelmassaan tai opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Tutkinnon perusteet

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa määrätään

1. **tutkintonimikkeet**
2. tutkinnon muodostuminen
3. tutkintoon sisältyvät tutkinnon osat sekä **tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä**
4. tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi.

Näyttötutkinnon perusteissa määrätään

1. ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat
2. **tutkintonimikkeet**
3. tutkinnon muodostuminen
4. tutkintoon sisältyvät tutkinnon osat sekä niiden ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi.

Opetushallituksen määräykset

Opetushallitus määrää lakia ja asetusta tarkentavasti

1. todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista
2. opiskelijan terveydentilaa koskevista vaatimuksista
3. suunnitelmasta opiskelijoiden suojelemiseksi
4. arvosanojen muuntamisesta
5. kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista.

Perustutkinnon muodostuminen

- Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava ammatillinen perustutkinto sisältää

- 1. ammatillisia tutkinnon osia** (135 osaamispistettä, joista 15 osaamispistettä voi olla vapaasti valittavia tutkinnon osia)
- 2. yhteisiä tutkinnon osia** (35 osaamispistettä)
- 3. vapaasti valittavia tutkinnon osia** (10 osaamispistettä).

- Näyttötutkinnot muodostuvat **ammatillisista tutkinnon osista**.
- Ammatillisiin tutkintoon tai siihen sisältyvään osaamisalaan sisältyy vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa.

Yhteiset tutkinnon osat (35 osp)

- 1. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen**
(11 osaamispistettä)
- 2. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen**
(9 osaamispistettä)
- 3. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen** (8 osaamispistettä)
- 4. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen**
(7 osaamispistettä)

1. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

(11 osp, kaikki osa-alueet pakollisia)

- äidinkieli
- toinen kotimainen kieli
- vieraat kielet

2. Matemaattis-luonnontieteellinen

osaaminen (9 osp, kaikki osa-alueet pakollisia)

- matematiikka
- fysiikka ja kemia
- tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen

3. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen (8 osp, kaikki osa-alueet pakollisia)

- yhteiskuntataidot
- työelämätaidot
- yrittäjäyys ja yritystoiminta
- työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto
(ei pakollinen oppisopimuskoulutuksessa)

4. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen

(7 osp, osaaminen voi olla yhdeltä tai useammalta osa-alueelta)

- kulttuurien tuntemus
- taide ja kulttuuri
- etiikka
- psykologia
- ympäristöosaaminen
- jokin 2 - 4 momenteissa tarkoitetuista osa-alueista

Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp)

- Vapaasti valittavien **tutkinnon osien tulee tukea tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita.**
- Ne voivat olla
 1. ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia ammatillisia tutkinnon osia
 2. paikallisesti tarjottavia tutkinnon osia
 3. yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja
 4. jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja
 5. työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuva tutkinnon osia.

Opiskelijan arviointi

- **Oppimisen ja osaamisen arviointi erotetaan aiempaa selkeämmin toisistaan ja arvioinnin periaatteita ja arvioinnista päättämistä täsmennetään.**
- Oppimisen arviointi on pääsääntöisesti sanallista, mutta se voi olla myös numeerista.
- Arviointiasteikko ja sen mukaiset arvosanat ovat käytössä osaamisen arvioinnissa.
- Arviointiasteikko säilyy ennallaan, tosin erityisopetuksessa opiskelijan osaaminen voidaan arvioida aina myös sanallisesti.
- Tutkinnon osan arvosana annetaan osaamisen arvioinnin perusteella.
- Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman tutkinnon osien arvioinnin toteuttamisesta ja osaamisen arviointimenetelmistä.
- Oppisopimuskoulutuksessa ei käytetä enää entisenlaista arviointien yhdistelmää.

Osaamisen osoittamisen uusiminen, arvosanan korottaminen sekä osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

- Mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty
- Mahdollisuus tutkinnon osan hyväksytyin arvosanan korottamiseen
- Tarvittaessa mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opiskelun etenemisen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty
- Oikeus saada tutkinnon tai opetussuunnitelman perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi hakemuksesta (esitettävä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys).
- Osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon osia kokonaan tai osittain.
- Opetushallitus voi määrätä tunnustettavan osaamisen arvosanojen muuntamisesta.

Todistukset

- **Todistus suoritetuista tutkinnon osista korvaa erotodistuksen**, tarvittaessa koulutuksen järjestäjän on annettava opiskelijalle kirjallinen selvitys opintojen keskeyttämisestä tai eroamisesta.
- Opiskelijalle annetaan jatkossa
 - tutkintotodistus
 - todistus suoritetuista tutkinnon osista
 - todistus suoritetusta koulutuksesta (valmistavat ja valmentavat koulutukset).

Työssäoppiminen

- **Koulutuksen toteuttamistapoja ei luetella säädöksissä**, ne jäävät koulutuksen järjestäjän päätettäväksi.
- **Työssäoppiminen säilyy** kuitenkin **pakollisena** koulutuksen **toteuttamistapana**: ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta.
- Koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisen sopimuksen solmimisen edellytyksistä säädetään lailla ja sopimuksen sisällöstä asetuksella.
- Valtioneuvoston asetuksella säädetään työssäoppimisen laajuudesta.

Työssäoppiminen

- Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää **osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä**.
- Työssäoppimisen aikana opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen sopineet työsopimuksen tekemisestä.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Järjestettävän koulutuksen osalta päätettävä ainakin

- koulutuksen toteuttamistavat
- työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen
- opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa
- opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta
- erityisopetuksen toteuttaminen
- opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet
- aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavat.

Tutkintokohtaisesti päätettävä

- tutkinnon osien tarjonta
- tutkinnon osien suorittamisjärjestys
- opiskelijan osaamisen arviointi
- koulutuksen toteuttamistavat ja -ajat
- oppimisympäristöt.

Muita muutoksia ammatillisessa peruskoulutuksessa

- Opetusta ja opinto-ohjausta koskevaa sääntelyä tarkennetaan ja asetuksen sääntely nostetaan lakiin.
- Koulutuksen järjestäjän **velvoite laatia opiskelijoille henkilökohtainen opiskelusuunnitelma** yhdessä opiskelijan kanssa nostetaan Opetushallituksen määräyksestä lakiin.
- Koulutuksesta tiedottaminen nostetaan asetuksesta lakiin ja säännöstä pelkistetään.
- Työturvallisuusvastuita täsmennetään.
- Opetushallituksen määräysvalta kokeiluissa rajataan tarkemmin.
- Erottelu nuorten ja aikuisten koulutukseen poistetaan.
- Ammatillisen peruskoulutuksen tarkoitusta ja tavoitteita täsmennetään.

Voimaantulo

- Laki voimaan 1.8.2015.
- **Ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneet opiskelijat siirtyvät suorittamaan tutkintoaan tämän lain ja sen nojalla annettavien säännösten ja määräysten mukaan.**
- Opetushallitus voi määrätä siirtymiseen liittyvistä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteista ja menettelyistä.
- Jos muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä viitataan tämän lain mukaan suoritettavan koulutuksen laajuuteen opintoviikkoina, vastaa yksi opintoviikko 1,5:tä osaamispistettä, jollei muuta ole säädetty tai määrätty.